

Krajowy Program Genetycznego Doskonalenia Pszczoł rasy kraińskiej linii Karpatka

Hodowca: Janusz Kasztelewicz, Gospodarstwo Pasieczne Sądecki Bartnik

I. Wstęp.

Materiał wyjściowy tej linii stanowiła populacja miejscowej pszczoły kraińskiej z terenów Karpat Wschodnich, bardzo popularna na Ukrainie i w Rosji. W ostatnich latach pojawiło się duże zainteresowanie tą populacją także w Polsce, związane głównie z importem z Ukrainy dużej ilości pakietów z pszczołami tej linii. Rodziny nabyte tą drogą w wielu polskich pasiekach okazały się często rekordowo miodne.

a/ Warunki klimatyczno-pożytkowe pasieki prowadzącej ocenę i selekcję.

Warunki klimatyczne regionu Podkarpacia –charakteryzują się długimi i śnieżnymi zimami, nieco późniejszymi i chłodniejszymi wiosnami z dość zmienną i kapryśną pogodą nawet w maju, ciepłym, ale wietrznym latem oraz, długą i niejednokrotnie bardzo ciepłą jesienią sprzyjającą spadziowaniu drzew iglastych.

Po wiosennym ociepleniu dość często zdarzają się kilkunastodniowe nawroty zimy. Dużych ilości pyłku dostarczają wiosną wierzby porastające zbocza stoków i koryta rzeczne. W sprzyjające lata pszczoły mogą zebrać dość pokaźnie ilości miodu z mniszka lekarskiego obficie nektarującego w wilgotne i słoneczne dni, a porastającego zbitymi kobiercami tutejsze łąki. W okresie letnim pszczoły mają raczej skąpą bazę pożytkową i tylko w ciepłe i wilgotne lata udaje się pozyskać miód z lipy czy łąk.

Głównego pożytku dostarczają rośliny spadziujące przede wszystkim jodła i świerk. Najobfitsze zbiory występują w końcu lipca i w sierpniu, a niekiedy również we wrześniu.

II. Cel programu.

Celem prowadzonych prac hodowlanych jest uzyskanie pszczoł przydatnych nie tylko na tereny podgórskie, opisane w pkt. I, ale również na tereny o innych warunkach klimatycznych z innymi pożytkami np. wczesne – rzepak, późne – wrzos.

Prace hodowlane ukierunkowane będą na doskonalenie posiadanego pogłowia w zakresie cech opisanych we wzorcu – standardzie hodowlanym, tj. w kierunku utrwalenia następujących cech użytkowych:

- wysokiej miodności ukierunkowanej na dobre wykorzystanie pożytków wczesnych i późnych /mniszek lekarski, spadź iglasta/;
- utrzymanie wczesnego i bardzo dynamicznego rozwoju wiosennego;
- zachowania dużej plenności matek przez cały sezon i uzyskiwania silnych rodzin,
- braku lub znikomej rojliwości mimo dużej siły rodzin;
- utrzymania łagodności pszczoł również w gorszych warunkach pogodowych;
- dobrej zimotrwałości w specyficznych warunkach regionu Podkarpacia zwłaszcza po wystąpieniu późnego pożytku spadziowego;
- dobrego trzymania się plastrów przez pszczoły;
- gromadzenia zapasów miodowych w nadstawce;
- gromadzenia dużych ilości pierzgi w ciągu sezonu, a zwłaszcza w okresie poprzedzającym zimowanie rodzin;

III. Zakres prowadzenia oceny wartości użytkowej niezbędny do realizacji programu.

Matki pszczele pogłowia hodowlanego podlegać będą ocenie stacjonarnej i terenowej, w celu potwierdzenia założeń programu.

Ocena metodą stacjonarną prowadzona będzie w dwóch typach uli wielokorpusowych tj. w ulach wielkopolskich i ulach Ostrowskiej w pasiekach hodowcy zlokalizowanych w Stróżach i w Chodorowej, gmina Grybów, tj. na terenach opisanych w punkcie I Programu.

Ocena metodą terenową prowadzona będzie w pasiekach produkcyjnych szczególnie na terenie Podkarpacia, oraz na terenie całego kraju w celu sprawdzenia wartości użytkowej linii w różnych warunkach klimatycznych i pożytkowych. Ilość grup skierowanych do oceny terenowej zależeć będzie od możliwości prowadzenia oceny terenowej przez upoważniony podmiot.

IV. Określenie wielkości populacji biorącej udział w realizacji programu.

W roku 2005 w ocenie stacjonarnej znajdowało się 20 matek pszczelich. Liczebność populacji wg stanu zazimowania na dzień 01.01.2006r. wynosiła 56 matek, w tym 33 matki przeznaczone do oceny stacjonarnej na 2006 rok. W latach następnych do oceny stacjonarnej będzie się zimować corocznie, co najmniej 40 matek. W 2006r. do oceny stacjonarnej na rok 2007 zimowano 52 matki z 3 różnych grup pochodzeniowych znajdujących się u hodowcy oraz utworzono 3 nowe grupy pochodzeniowe z matek importowanych (114 matek).

V. Metody hodowlane.

a/ metody rozrodu:

W rozrodzie stosuje się sztuczne unasienianie, używając nasienia trutni pochodzących od jednej matki. W przypadku konieczności zapobiegania zbyt niemu spokrewnieniu przewiduje się możliwość stosowania w unasienianiu każdej matki trutni mieszanych, pochodzących od kilku matek.

b/ sposób prowadzenia selekcji:

Selekcja będzie prowadzona w sposób indywidualny. W trakcie pracy hodowlanej eliminowane będą matki, których rodziny wykazują niepożądane cechy tj. agresywność i rojliwość, spowolniony rozwój wiosenny, brak dynamiki rozwoju, słabą miodność i zalewanie gniazda, rozbiegane pszczoły i gromadzenie małych ilości zapasów pierzgi.

W selekcji matek będą wybierane matki średnie i najlepsze.

c/ sposób doboru materiału do kojarzeń:

Przy namnażaniu pogłowia hodowlanego stosuje się dobór indywidualny wybierając do kojarzeń osobniki jak najdalej ze sobą spokrewnione, aby zapobiegać negatywnym skutkom inbredu.

Dopuszcza się możliwość chowu wsobnego przez kilka pokoleń tylko w przypadku konieczności utrwalenia genotypu po wybranych matkach.

W kojarzeniach do reprodukcji wykorzystuje się matki ocenione na poziomie najlepszych lub średnich w rankingu matek.

Jako materiał ojcowski wybierane są matki, których matki uzyskały najlepsze wyniki oceny stacjonarnej i terenowej i wysoką zgodność z wzorcem - standardem hodowlanym dla linii.

W przypadku zbyt małej liczebności grupy lub innych nieprzewidzianych zdarzeń losowych do rozrodu i reprodukcji wybierane będą wszystkie matki, które spełniły minimalne wymagania do wpisu do księgi pod względem wszystkich cech.

d/ zakres i sposób wykorzystania matek pszczelich pochodzących z krajowych zasobów genetycznych lub z importu:

Przewiduje się możliwość okresowego włączania w pogłowie hodowlane matek z krajowych linii hodowlanych o wzorcu zbliżonym do car Karpatka, używanych po stronie ojcowskiej w reprodukcji następnych pokoleń przeznaczonych do oceny stacjonarnej, w celu zwiększenia zmienności populacji.

Ponadto, jeżeli nie zaistnieją przeszkody obiektywne w postaci np. zakazów weterynaryjnych, przewiduje się także okresowe wprowadzanie do populacji matek unasienionych sztucznie lub naturalnie na pasieczysku lub trutowisku, na terenie występowania naturalnej populacji pszczół rasy kraińskiej jak na przykład: Karpatka na Ukrainie w pasiece dra Wasila Gaidara z Mukaczowa, lub innych populacji linii pszczół kraińskich z krajów UE lub krajów trzecich. Matki importowane będą poddawane ocenie stacjonarnej i wprowadzane do populacji po wpisaniu do księgi.

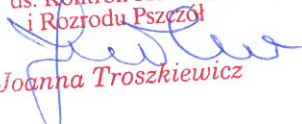
VI. Matki rozprowadzane z populacji.

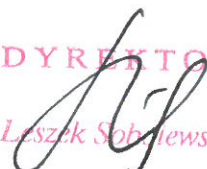
Do pszczelarzy będą rozprowadzane matki użytkowe i hodowlane o pochodzeniu określonym w Krajowym Programie Hodowlanym Genetycznego Doskonalenia Pszczół KCHZ z dnia 15 lipca 2005r.

VII. Kontrola efektywności programu.

Efektywność programu będzie kontrolowana wspólnie z podmiotem prowadzącym księgi, raz na cztery lata, w postaci analizy zmienności populacji, na podstawie porównania wyników oceny stacjonarnej (w tym morfologicznej) i terenowej, prowadzonej przez trzy kolejne lata.

Ponadto, corocznie będą prowadzone obserwacje populacji linii hodowlanych pod kątem występowania negatywnych skutków inbredu takich jak: rozstrzelony czerw, osłabienie rodzin itp.

Główny Specjalista KCHZ
ds. Kontroli Hodowli
i Rozrodu Pszczół

Joanna Troszkiewicz

DYREKTOR

Leszek Sobolewski